

מנה בנת

לע"ז מן רבי שמואל בן רבי
יוסף צבי הלוי ואזנר וצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

בממות מא-מז 120 חג הפסח תשפ"ב

גליון

שינון הדף היומי בדרך קצרו

יבמות מא-מז

וברח היא ניוזנת משל היבם, ואם נפלה לפני יבם קטן, מהיבם ודאי אין לה, אך נחלקו רב אחא ורבינא אם היא ניוזנת מהבעל ולהלכה אינה ניוזנת וכאילו קנסוה מהשמים.

יבמה שחלצו לה האחים תוך ג' תמתין ג' חדשים,

דף מב ואם חלצו לאחר ג' אינה צריכה להמתין, שמונים את הג' חדשים מהמיתה ולא משעת חליצה, ואף שרב סובר שבגט ממתנה משעת נתינה, ולשמואל משעת כתיבה, אמר רבא שאם ליבם שהיה התרנו איסור כרת אחר ג' מהמיתה, ק"ו שנתיר את היבמה לשוק אחר ג' מהמיתה.

ר"נ אומר בשם שמואל שבשאר הנשים צריכים המתנה שכתוב להיות לך לאלוקים ולזרעך אחרך, וצריך להבחין בין זרעו של ראשון לשל השני, והקשה רבא מדוע בגר וגירות צריך המתנה, ויש לומר שהמתנה היא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא בקדושה, ורבא אמר שכל הנשים צריכות המתנה שגזרו שמה ישא אח את אחותו מאביו, ויבם אשת אחיו מאם, ויוציא את אמו לשוק, ויפטור את יבמתו לשוק, ורב חנניה מקשה מברייתא שבכולם חששו משום תקנת ערוה ובהמתנה זה משום תקנת ולד, ולדברי רבא גם כאן זה משום תקנת ערוה, ויש לבאר שהכוונה היא שזה תקנת ערוה של הולד עצמו שלא יפגע בערוה.

יש להקשות שאמנם לא תנשא אחר ב' חדשים כדי שהוא לא יהיה ספק בן ט' לראשון ובן ז' לאחרון אך היא תוכל להנשא אחר חדש, ונדע שאם נולד לז' הוא של האחרון, ואם נולד לח' הוא של ט' מהראשון, ויש לומר שאם היא תלד אחר ח' חדשים א"כ הוא ספק שהוא בן ז' של האחרון והתעברה רק אחרי חודש, אך קשה שמספיק להמתין ב' חדשים ומחצה, שאם ילדה לז' הוא של האחרון, ואם ילדה אחרי ו' חדשים ומחצה הוא ודאי של הראשון שהרי עובר בן ו' חדשים וחצי אינו חי, ויש לומר שבן ו' ומחצה חי כדברי מר זוטרא שאף למ"ד שיוולדת לט' אינה יולדת לחדשים מקוטעים, אך היולדת לז' יולדת למקוטעים, שכתוב ויהי לתקופות הימים, מיעוט תקופות ב' ומיעוט ימים ב' והיינו ו' חדשים וב' ימים, אך קשה שמספיק שהיא תמתין משהו ותנשא ויבדקוה אחר ג' חדשים אם היא מעוברת, אמר רב ספרא שלא בודקים נשואות כדי שלא יתגנו על בעליהן, ואין לומר שנבדוק אותה בהילוכה, שרמי בר חמא אמר שהיא מחפה עצמה בהליכתה כדי שבנה ירש בנכסי בעלה, אך קשה שבאופן שידוע שהיא מעוברת תוכל להנשא מיד, ויש לומר ששנינו שלא ישא אדם מעוברת ומינקת חבירו, ואם נשא יוציא ולא יחזיר לעולם שמה יעשה עוברת סנדל, אך קשה איך משמש עם אשתו מעוברת ולא חששו שיהיה עוברת סנדל, ויש לומר שהיא משמשת במוך או שמהשמים ירחמו, ולפ"ז מה שלא התירו כך במעוברת חבירו שחששו לדחיסה, ובעובר שלו לא חששו כי הוא נזהר, אך קשה שגם בשל חבירו הוא נזהר שהרי אינו רוצה להרוג את העובר, ויש לומר שסתם מעוברת עומדת להניק אחר לידה עמוד ב וחששו שתתעבר ויעכר חלבה וימות הולד ברעב, ובעובר שלו לא חששו שהיא תאכילנו בביצים וחלב, ובשל חבירו הוא לא יתן לה להאכילו, ואין לומר שיתבעו את היורשים, שאביי אמר שאשה בושה לבא לב"ד לתבוע ואז ימות בנה.

רב יהודה מבאר בין בתולות ובין בעולות, שהתאלמנו או התגרשו מהאירוסין או מהנישואין.

ר"א לא נכנס יום אחד לביהמ"ד ופגש את רבי אסי ושאל אותו מה חידשו בביהמ"ד, אמר לו שר' יוחנן אמר שהלכה כר' יוסי במשנתנו, ויוצא שהחולק עליו הוא דעת יחיד ששנינו בברייתא שלר"מ אשה שהיתה רדופה ללכת לבית אביה או שהיה לה כעס בבית בעלה או שהיה חבוש בבית האסורים, או שבעלה היה זקן או חולה או שהפילה אחר מיתת בעלה או שהיא עקרה או זקנה או איילונית או שאינה ראויה ללדת, כל אלו צריכות המתנה, ור' יוסי מתיר לארס ולישא מיד, ור' חייא בר אבא אומר שר' יוחנן חזר בו, ורב יוסף אומר שהוא חזר בו בגלל הברייתא שנשתנה בכרם, שר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה אמר ששמע מחכמים בכרם ביבנה

דף מא ההבדל בין צרת קרובה חלוצה לקרובת צרת חלוצתו, שגזרו באחותה שהולכת עמה לב"ד, אך הצרה של החלוצה לא הולכת עמה ולכן לא גזרו בה.

משנה מי שחלץ ליבמתו ואחיו נשא את אחותה ומת, יחלוץ לה ולא ייבם, וכן המגרש אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת היא פטורה, שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה אמרו בשם ר' יהודה בן בתירא שאומרים לו המתן עד שאחריך יעשה מעשה, וכשאחיו חלץ לה או שכנסה יכול לכנוס את אשתו, ואם מתה היבמה יכול לכנוס את אשתו, ואם מת היבם יוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. גמרא לכאורה צריך לומר 'אבל' המגרש ולא וכן, ור"ל אומר שרבי שנה כאן שאחות גרושה איסורה מהתורה, ואחות חלוצה איסורה מדברי סופרים.

שמואל אומר שהלכה כר' יהודה בן בתירא.

אם מתה אשתו, לדעת רב ור' חנינא מותר ביבמתו, ולשמואל ורב אסי אסור ביבמתו, ורבא מבאר בדעת רב שהיא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה שחזרה להיתרה הראשון, ורב המנונא הקשה ששנינו לעיל שג' אחים שב' מהם היו נשואים לב' אחיות ואחד פנוי, ומת אחד מבעלי האחיות והמופנה עשה בה מאמר, ואח"כ מת אחיו השני ומתה אשתו אחריו אותה היבמה חולצת ולא מתיבמת, ולדברי רבא נאמר שהיא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה שתחזור להיתרה הראשון, ורבא שתק, ואחרי שיצא רב המנונא אמר רבא שיכל לומר לו שהמשנה שם כדעת ר"א שכיון שעמדה שעה אחת באיסור נאסרה עולמית, אח"כ אמר רבא שר"א דיבר כשלא היתה ראויה בשעת נפילה אך הוא לא דיבר כשהיתה ראויה בשעת נפילה, אח"כ אמר רבא שר"א דיבר גם כשהיתה ראויה בשעת נפילה, שישנה ברייתא שר"א אמר שאם מתה יבמתו מותר באשתו, מתה אשתו היבמה חולצת ולא מתיבמת, ולכאורה שמואל ורב אסי סוברים כר"א, ויש לדחות שהם סוברים אפילו כרבנן והם נחלקו עליו רק בגלל שאחר הנפילה לא נאסרת, אבל כשנאסרת עליו גם רבנן יודו.

משנה היבמה לא תחלוץ או תתיבם עד אחר ג' חדשים, וכן כל הנשים לא יתארסו ולא ינשאו עד אחר ג' חדשים, ואין חילוק בין בתולות ובין בעולות או גרושות או אלמנות נשואות או ארוסות, ולר' יהודה הנשואות יכולות להתארס והארוסות יכולות להנשא חוץ מארוסות ביהודה שלבו גס בה, ור' יוסי סובר שכל הנשים יתארסו חוץ מאלמנה מפני האבלות. עמוד ב גמרא יבמה לא תתיבם תוך ג' שמה יהיה הולד בן קיימא והוא עובר באיסור אשת אח דאורייתא, אך לכאורה היא יכולה לחלוץ, וא"כ יש להוכיח לא כר' יוחנן שאומר שחליצת מעוברת נקראת חליצה, ואמנם כבר דחו את דעת ר' יוחנן, אך לכאורה יש להוכיח גם מכאן שלא כר' יוחנן, אך יש לומר שכאן לא תחלוץ שמה יהיה הולד של קיימא ונצטרך להכריז שהיא מותרת לכהונה, ואין לומר שנצריך לכתחילה שיכריזו שמה משהו היה נוכח בחליצה ולא ישמע מההכרזה ויפסול אותה מכהונה, אך קשה שגרושה ממילא אסורה לכהונה וא"כ נתיר לה לחלוץ מיד, ויש לומר שהיא תפסיד מזונות, אך קשה שטעם זה הוא בנשואה שיש לה מזונות אך ארוסה ממילא אין לה מזונות, אלא הטעם הוא כר' יוסי שהיה מעשה שאדם אחד שאל לפניו אם יכול לחלוץ תוך ג' אמר לו שלא, אמר לו מה בכך, קרא עליו את הפסוק אם לא יחפוץ ומשמע שאם יחפוץ יכול לייבם, וכל העולה יבום עולה לחליצה ומי שלא עולה ליבום לא עולה לחליצה, והקשה ר' חנינא ממה ששנינו שהספיקות חולצות ולא מתיבמות, ולכאורה בספק קדושין תתיבם ומה בכך, אלא מדובר בספק במי שקידש אחת מב' אחיות ולא יודע מי, וכתוב שחולצת אף שאינה עולה ליבום, ויש לומר שאם יתברר הספק ע"י אליהו היא ראויה ליבום, אך כאן אם יבא אליהו ויאמר שאינה מעוברת לא נשגיח בו שהרי גם קטנה שאינה ראויה להתעבר ממתנה ג' חדשים.

תוך ג' חדשים היבמה ניוזנת בעלה הראשון ואחר ג' חדשים אינה ניוזנת לא מנכסי בעלה ולא מהיבם, ואם עמד בדין

שכולן צריכות המתנה, ור' ירמיה אמר לרב זריקא שכשיכנס לר' אבהו ישאל אותו איך פסק ר' יוחנן כר' יוסי הרי הוא סובר כסתם משנה, וכתוב אצלינו שכל הנשים לא יתארו ולא ינשאו עד אחר ג' חדשים בין בתולות בין בעולות, אמר ר' אבהו שמי שהמקשה כך לא חש למה שהוא טוחן, כי זה סתם ואח"כ מחלוקת ואין הלכה כסתם, שרב פפא או ר' יוחנן אמרו שאם המחלוקת קודם לסתם הלכה כסתם, ואם המחלוקת אחריו אין הלכה כסתם, וכשסמך ר' אבהו על כתפי ר' נחום אסף ממנו הלכות ושאל אותו מה הדין במחלוקת ואח"כ סתם, אמר לו הלכה כסתם, ושאל אותו על סתם ואח"כ מחלוקת, אמר לו שאין הלכה כסתם, ושאל אותו כשיש סתם במשנה ויש מחלוקת בברייתא, אמר לו שהלכה כסתם משנה, שאל אותו אם יש מחלוקת במשנה וסתם בברייתא

דף מג אמר ר' אבהו אם רבי לא סתם ר' חייא מנין לו, אמר ר' נחום שיש סתם משנה במסרק של פשתן שנטלו שיניו ונשאר שתיים טמאות ואם נשארה אחת טהורה, ובכולם אם נטלו אחת אחת בפני עצמם טמאות, ומסרק של צמר שניטלה שן אחת מבינתים טהור, ואם נשארו ג' במקום אחד טמא, ואם החיצונה היא אחת מהם טהור, ואם ניטלו ב' ועשאו ללקוט טמאות, ושן אחת שהתקינה לנר או למיתוח טמאה, ולהלכה לא פוסקים כך, אמר ר' אבהו שאין להוכיח ממשנה זו, שר' יוחנן ור"ל אמרו עליה שאינה משנה, ואמר רב הונא בר מנוח בשם ר' אידי בר רב איקא שקשה במשנה זו מהרישא לסיפא, שכתוב במסרק של צמר שאם ניטלה שן אחת טהור, ומשמע שאם נשאר ב' במקום אחד טמא, ובסיפא כתוב שאם נשארו ג' טמא ומשמע שנשארו ב' טהור, אך יש לחלק שברישא שבשתיים טמא מדובר באמצעות שיש להן את הבית יד של המסרק, אך במה שמשוכות כלפי הראש בשתיים אינן ראויות ולכן טהור, אך קשה ממה שכתוב שאם נטלו אחת אחת טמאות גם בלי שהתקינה, ואילו בסיפא כתוב שרק בהתקינה טמאה, ואביי מבאר שאם יש להן קת טמאות ובלי קת טהורות, ורב פפא אומר שיש לחלק שדקות צריכות בית יד ועבות אינן צריכות בית יד, ומה שאין הלכה כמשנה זו שהדייקנים מסיימים בה שזה רק לדעת ר"ש.

ר' חייא בר אבין שלח שמותר לארס תוך ג' וכן עושים למעשה, וכן לימד ר"א בשם ר' חנינא הגדול שמספיק רובו של חדש הראשון והאחרון, והאמצעי שלם, אמימר התיר לארס ביום התשעים, אמר לו רב אשי שרב ושמאל אמרו שצריכה המתנה ג' חדשים חוץ מיום המיתה ויום האירוסין, ויש לומר שהם דיברו לענין מינקת שהמתנה היא כ"ד חדש חוץ מיום שנולד וחוץ מיום האירוסין, והמקרה באחד שעשה סעודה ביום צ' ורבא הפסיד את סעודתו זה היה סעודת נישואין, ולהלכה יש להמתין כ"ד חדש חוץ מיום לידה ויום אירוסין, והמתנת ג' חדשים הן חוץ מיום מיתה ויום אירוסין.

ר' יוסי סובר שאלמנה לא תתארס, והקשה רב חסדא שאם במקום שאסור לכבס כגון שבוע שחל בו ט' באב מותר ליארס אם מותר בכיבוס ודאי שמותר לארס, שבשבוע שחל בו התירו לכבס רק ביום ה' מפני כבוד שבת וקודם לכן העם ממעטים בעסקיהם ומלישא וליתן ולבנות ולנטוע ומארסים ולא כונסים, ולא עושים סעודת אירוסין, ויש לחלק ששם מותר לארס קודם שבוע שחל בו, אך בשבוע שחל בו אסור כיבוס ואירוסין, ורבא מקשה שאם במקום שאסור לישא ולתת מותר לארס, אבל תוך ל' שמותר במשא ומתן ודאי שמותר לארס, ויש לגרוס בר' יוסי שכל הנשים ינשאו **עמוד ב** ור' יוסי סובר שא"צ הבחנה, או שר' יוסי סובר שצריך הבחנה, ויש לגרוס שכל הנשים גרושות ינשאו, אך לפ"ז דעתו כר' יהודה, ויש לומר שהם חולקים בנושאה להתארס, שר' יהודה מתיר, ור' יוסי אוסר, אך ישנה ברייתא שר' יוסי אומר שכל הנשים יתארו חוץ מהאלמנה מפני האיבול, וכמה איבול שלה ל' יום, וכולן לא ינשאו עד שיהיה לה ג' חדשים, אך יש ליישב שגם בברייתא נפרש שרק ארוסות גרושות ינשאו, אך יש לדייק מהסיפא ששיניו שכולן לא ינשאו עד ג' חדשים ומשמע שליארס מותר, ורבא מבאר בברייתא שר' יוסי אומר שכל הארוסות גרושות ינשאו חוץ מאלמנה מפני האיבול והוא ל' יום, ונשואות לא יתארו עד ג' חדשים, אך קשה שבאלמנה מהאירוסין לא שייך איבול כמו ששנה ר' חייא בר אמי שאשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאת לו ואם מתה אינו

יורשה, ואם מת הוא גובה כתובתה, ויש לומר שנחלקו בזה תנאים שכתוב בברייתא שמר"ח עד התענית ממעטים העם מעסקיהם וממשא ומתן ומלבנות ולנטוע ומליארס ומלינשא, ובשבוע שחל ט' באב אסור לכבס ולספר, ויש אומרים שכל החדש אסור, ורב אשי דוחה שיתכן שליארס מותר ורק סעודת אירוסין אסור, אך לפ"ז מה שכתוב ומלינשא יהיה מותר לישא ללא סעודה, ויש לחלק שבנישואין יש שמחה גם ללא סעודה, אך באירוסין אין שמחה בלי סעודה, ורב אשי מחלק בין אבילות של ט' באב שהיא אבילות ישנה וגם של רבים, ולכן מותר ליארס, אך באבילות של אשה על בעלה אסור ליארס.

משנה ד' אחין שנשואים לד' נשים ומתו אם רצה הגדול ליבם מיבם את כולן, ומי שהיה נשוי לב' נשים ומת ביאה או חליצה באחת מהן פוטרת צרתה, ואם היתה אחת כשירה ואחת פסולה, **דף מד** אם חולץ חולץ לפסולה ומיבם את הכשירה. **גמרא** לא יתכן שמתו כל הד' אחים שא"כ מי מייבם, אלא הכוונה שד' מהאחים היו נשואים לד' נשים.

יש להקשות איך נותנים לאחד לישא את כולן הרי שיניו בברייתא על הפסוק **וקראו לו זקני עירו** הן ולא שלוחן, **ודברו אליו** שמיעצים לו עצה הוגנת, שאם הוא ילד והיא זקנה או שהוא זקן והיא ילדה, אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה, לך אצל שכמותך ואל תשים קטטה בכיתך, ויש לומר שמדובר שיש לו אפשרות לפרנסו, אך לפ"ז יכול לייבם יותר מד', ויש לומר שזה עצה טובה שישא ד' ולא יותר כדי שלכל אחת יהיה עונה לפחות פעם בחודש.

ר' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שלא מיבם ב' נשים של אחיו שכתוב **אשר לא יבנה את בית אחיו** שבונה בית אחד ולא ב', ואמר מר זוטרא בר טוביא שאינו חולץ לב' שכתוב **בית חלוץ הנעל** שחולץ לבית אחד ולא לב', ואין לומר שייבם אחת ויחלוץ לשניה, שכתוב **אם לא יחפוץ** ומשמע שאם חפץ מייבם, שכל העולה ליבום עולה לחליצה ומי שלא עולה ליבום לא עולה לחליצה, ועוד שלא יאמרו שמקצת הבית בנוי ומקצתו חלוץ, ואין לומר שיאמרו כך, שאכן אם ייבם ואח"כ יחלוץ אין איסור, אך אם יחלוץ קודם אינו יכול ליבם שכיון שלא בנה לא יבנה, ואין לומר שכשיש אחת ייבם ואם יש ב' לא יקיים מצות יבום, שא"כ התורה אינה צריכה לאסור צרת ערוה, שאם בכל ב' שנפלות אינו מיבם ק"ו כשהיא צרת ערוה שלא ייבם, אך יש לומר שכשהיא צרת ערוה ייבם את השניה כי הערוה אינה נופלת, אלא יש לומר שכתוב ב' פעמים **יבמתו** לרבות שיש יבום גם בב' יבמות.

כשאחת כשרה ואחת פסולה יחלוץ לפסולה, ואמר רב יוסף שרבי שנה כאן שלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם.

משנה המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו או הנושא קרובת חלוצתו יוציא, ולר"ע הולד ממזר ולחכמים אינו ממזר, אך הם מודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר. **גמרא** יש להקשות מדוע הנושא קרובת חלוצתו הולד ממזר הרי ר"ל אומר שרבי שנה שרק אחות גרושה מדברי תורה ואילו אחות חלוצה מדברי סופרים, ויש לגרוס קרובת גרושתו, וכך מדויק מהסיפא שמודים בקרובת גרושתו ומשמע שדברו בה קודם ואם לא דברו בה קודם מה שייך לומר מודים, ואין לומר שהמשנה מחדשת שיש ממזר מחייבי כריתות, שהרי כבר שינו לקמן שלר"ע ממזר הוא כל שאר בשר שהוא בלא יבא, ושמעון התימני סובר שכל שחייבים עליו כרת בידי שמים הוא ממזר והלכה כדבריו, ואין לומר שהתנא כאן בא לסתום כדעת שמעון התימני, כי א"כ יכלו לכתוב שאר כריתות ונקטו קרובת גרושתו כי דברו בזה קודם, אך יש לדחות שנקטו את זה אגב שכתבו מחזיר גרושתו ודוקא חלוצתו וקרובת חלוצתו, אך א"כ יוצא שבקרובת חלוצתו לר"ע הולד ממזר, ואמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שר"ע למד מהפסוק **בית חלוץ הנעל** שהתורה קוראת לה ביתו.

רב יוסף אמר בשם ר"ש ברבי שהכל מודים במחזיר גרושתו **עמוד ב** שהולד פגום לכהונה, ולכאורה הכוונה לשמעון התימני שלמרות שאין ממזר מחייבי לאוין אך הולד פגום, וזה נלמד מק"ו מאלמנה לכה"ג שאיסורה אינו שוה בכל ובנה פגום, מה שאיסורו שוה בכל ודאי שהולד פגום, אך יש לפרוך שהאלמנה עצמה מתחללת, ועוד שבחייבי לאוין כתוב **תועבה היא** ואין בניה תועבין, ועוד שישנה ברייתא שר"ע אומר שהנושא מחזיר גרושתו

או חלוצתו או קרובת חלוצתו לר"ע אין בה קידושין והיא פסולה והולד פסול, וכופים אותו להוציא, ולחכמים יש בה קידושין וצריכה ממנו גט והיא וולדה כשרים, ומשמע שכשרים לכהונה, ויש לדחות שהם כשרים רק לקהל, אך א"כ מדוע כתוב היא כשירה, ואם הכוונה לקהל זה פשוט שאין לאסרה בגלל זנותה, אלא הכוונה לכהונה וא"כ גם בולד הכוונה שכשר לכהונה, אך יש לדחות שהיא לכהונה והולד לקהל, וכך מדויק שבר"ע כתוב היא פסולה וולדה פסול והיא ודאי לא נפסלה לקהל בגלל זנותה אלא הכוונה לכהונה, והולד פסול לר"ע הכוונה לקהל, שאין לומר רק לכהונה שהרי ר"ע אמר להדיא שהולד ממזר, וכמו שבר"ע הפסול באשה הוא לא כמו הפסול בולד כך בחכמים, ומה שכתוב **היא תועבה** יש לומר שדורשים **היא** ולא צרתה אך בניה פסולים, אך עדיין יש לפרוך את הק"ו מאלמנה, ויש לומר שרב יוסף שנה בשם ר"ש ברבי שרק בחייבי כריתות הולד פגום, והכוונה שגם לר"י יהושע שאין ממזר מחייבי כריתות אך הולד פגום, וק"ו מאלמנה שאין איסורה שוה בכל ובנה פגום ק"ו חייבי כריתות, ואין לפרוך שאלמנה היא עצמה מתחללת כי גם בחייבי כריתות נאסרה לכהונה כי נעשתה זונה.

רבה בר בר חנה אומר בשם ר' יוחנן שהכל מודים בעכו"ם ועבד שבאו על בת ישראל שהולד ממזר, והכוונה לשמעון התימני שאף שאין ממזר מחייבי לאוין כי תופסים בהן קידושין,

דף מה אך עכו"ם ועבד הם כחייבי כריתות, אך ישנה ברייתא שרק לת"ק עכו"ם ועבד שבאו על ישראלית הולד ממזר, אך ר"ש בר' יהודה אומר שממזר הוא רק ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת, אלא מה שרב יוסף אומר הכל מודים הכוונה לרבי, שאף שהוא אמר על המשנה שהדברים הללו הם רק לר"ע שעושה חלוצה כערוה והוא לא סובר כמותו, אך הוא מודה בעכו"ם ועבד שבאו על ישראלית שהולד ממזר, וכך אמר רב דימי בשם רב יצחק בר אבודימי בשם רבי שהולד ממזר,

ר' אחא שר הבירה ור' תנחום בן ר' חייא איש כפר עכו פדו שבויית שבאו מארמון לטבריה, ואחת מהן התעברה מעכו"ם, ובאו לפני ר' אמי ואמר להם שר' יוחנן ור' אלעזר ור' חנינא סוברים שעכו"ם ועבד שבאו על ישראלית שהולד ממזר, ואמר רב יוסף מה החידוש למנות אנשים הרי רב ושמואל בבבל וריב"ל ובר קפרא בא"י, ויש שהחליפו את בר קפרא עם זקני דרום, והם סוברים שעכו"ם ועבד שבאו על ישראלית הולד כשר, אלא אמר רב יוסף שהעיקר הוא שרבי פסל שכך אמר רב דימי משמו, וריב"ל סובר שהולד מקולקל ואין הכוונה לקהל שהרי ר' יהושע סובר שהולד כשר, אלא הכוונה לכהונה שגם האמוראים המכשירים יפסלו לכהונה ק"ו מאלמנה לכה"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום לכהונה, עכו"ם ועבד שאיסורם שוה בכל ודאי שאסור לכהונה, ואין לפרוך שאלמנה היא עצמה מתחללת כי גם זו נפסלה לכהונה, כמו שאמר ר' יוחנן בשם רשב"י שעכו"ם ועבד שבאו על כוהנת לוייה או ישראלית פסולה שכתוב **ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה**, שרק מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו עכו"ם ועבד שאין להם אלמנות וגירושין בה שפוסלים אותה, ואמר אביי לרב יוסף מדוע אתה סומך על רב דימי תסמוך על רבין שאמר שר' נתן ורבי הורו בזה להיתר,

אדם אחד שאל את רב מה הדין בעכו"ם ועבד שבאו על ישראלית, אמר רב שהולד כשר, אמר אותו אדם לרב תן לי בתך ולא הסכים, אמר לו רב שימי בר חייא שיאמרו האנשים גמל גדול רוקד במדי בתוך קב, אם התרת דבר חידוש תקיים אותו, אמר לו שגם אם הוא כיהושע בן נון לא אתן לו בתי, אמר לו רב שימי שאם הוא כיהושע אם אתה לא אתן לו אחרים יתנו לו, אך אתה שהתרת אם לא אתן לו אף אחד לא יתן, ולא הלך מלפניו ונתן בו עיניו ונפטר, וגם רב מתנה ורב יהודה הורו להיתר ורב יהודה אמר לאחד כזה שילך למקום שלא יכירוהו וישא מי שרוצה או שישא כאן אשה כמוהו, וכן אמר רבא לאדם כזה או תגלה או תשא בת מינך.

בני בי מיכסי שאלו את רבא מה דינו של חצי עבד וחצי בן חורין שבא על בת ישראל, אמר רבא שאם בעבד הולד כשר כ"ש בחציו עבד שהולד כשר, ואמר רב יוסף שבעל שמועה זו הוא רב יהודה **עמוד ב** והוא אמר שחציו עבד וחציו בן חורין שבא על ישראלית אין תקנה לולד, ויש לומר שרב יהודה דיבר שהחצי עבד וחצי בת חורין קידש בת ישראל ואין לו תקנה להיות עמה כי הצד עבדות

שבו משתמש בצד אשת איש, ואמנם נהרדעי אמרו בשם ר' יעקב שהפוסל יפסול גם בפנויה והמכשיר יכשיר גם באשת איש, והם למדו את זה מאשת אב שכמו שבאשת אב לא תופסים קידושין והולד ממזר כך בעבד ועכו"ם שלא תופסים קידושין הולד ממזר, והמכשיר סובר שדוקא באשת אב שיש לו קידושין באחרות לכן יש בהם ממזר, אך עכו"ם ועבד אין להם קידושין גם באחרות, ורב יהודה דיבר בחצי עבד וחצי בן חורין שבא על אשת איש והוליד ממנה והצד בן חורין משתמש בצד אשת איש.

רבינא אמר שרב גזא אמר לו שר' יוסי בר' אבין הגיע למקומם והכשיר בפנויה ואסר באשת איש, ורב ששת אמר שרב גזא אמר לו שזה לא היה ר' יוסי בר' אבין אלא ר' יוסי בר' זבידא, והוא הכשיר בין בפנויה בין באשת איש, ורב אחא בר רבא אמר לרבינא שאמימר הגיע למקומם והכשיר בין פנויה בין באשת איש, וכן הלכה.

רב הכשיר את רב מרי בר רחל ומינהו לגבאי ואף שנאמר **שום תשים עליך מלך** ולמדו מזה שכל המשימות הם רק מקרב אחיך, אך רב מרי שאמו היא מישראל נקרא שהוא **מקרב אחיך**.

עבדו של רב חייא בר אמי הטביל עובדת כוכבים אחת לשם אשה, ואמר רב יוסף שהוא יכול להכשירה ואת בתה, כמו שאמר רב אסי שודאי היא טבלה לשם נידות, ובתה מותרת שעבד ועכו"ם שבאו על ישראלית הולד כשר.

לאדם אחד קראו בן ארמית, אמר רב אסי שודאי טבלה אמו לשם נידות והוא כשר, והיה אחד שקראו לו בן ארמי ואמר עליו ריב"ל שודאי אביו טבל פעם לקריו והוא כשר.

רב חמא בר גוריא אמר בשם רב שאם אחד קנה עבד מעכו"ם והעבד קדם וטבל לשם גירות קנה עצמו לבן חורין,

דף מו שהרי לעכו"ם לא היה קנין בו והקנין הוא מה שנקנה לישראל, וכיוון שטבל לשם בן חורין הוא הפקיע את השעבוד כדברי רבא שהקדש חמץ ושחרור מפקיעים מידי שעבוד, ורב חסדא מקשה מהמעשה בבלוריא הגירות שעבדיה טבלו לפניו ואמרו חכמים שהם קנו עצמם בני חורין, ומשמע שאם היו טובלים אחריהם לא היו קונים עצמם, ורבא מחלק שכשטבלו לפניו הם קנו עצמם בין בסתם בין בפירשו, אך אם טבלו אחריהם קנו עצמם רק אם פירשו, ורב אויא אומר בדברי רב שקנו עצמם רק כשעכו"ם הקנה אותם לישראל, אך עכו"ם שמכר עצמו לישראל אינו זוכה גם כשטבל לשם בן חורין, שכתוב **גם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו**, אתם תקנו מהם ולא הם מכים ואינם קונים זה מזה, ולכאורה עכו"ם קונים מישראל למעשה ידים בלבד, שהרי כתוב **או לעקר משפחת גר** והכוונה לעכו"ם, וא"כ מדובר כאן לקנות עצמו וא"כ אתם קונים מהם שיכול לקנות גופו, ורב אחא דוחה שיתכן לומר שהפסוק מדבר רק בכסף וטבילה לשם עבדות, אך אם טבל לשם בן חורין לא קנהו הישראל.

שמואל אומר שהקונה צריך לתקפו במים כמו שכשרב אשי קנה את מנימין עבדו ומסרו לרבינא ורב אחא בר רבא ואמר להם, הזהרו בו שאתבע מכם דמיו וכשהטבילוהו שמו רצועה בצוארו והרפוה כדי שלא יהיה חציצה וצמצמוה כדי שלא יאמר שהוא טובל לשם בן חורין, וכשהרים ראשו מהמים הניחו על ראשו כלי מלא טיט ואמרו לו שיביאנה לבית אדונו.

רב פפא שאל את רבא שאנשי פפא בר אבא משלמים מס המלך לאנשים ומשתעבדים בהם א"כ כשיוצאים צריכים גט שחרור או שלא, אמר רבא טוב ששאלת קודם שאם הייתי הולך לעולמי לא הייתי יודע, ואכן רב ששת אמר שחייבי המיסים הם בחותם המלך, והוא אומר שמי שלא משלם מיסים משתעבד למי שמשלם מיסים, וא"כ הם צריכים גט שחרור.

רב חייא בר אבא הגיע לגבלא והיו שם נשים יהודיות מעוברות מעכו"ם שמלו ולא טבלו, והוא ראה שעכו"ם מוזגים יין וישראלים שותים אותו, וראה שיהודים אוכלים תורמוס שבישלם עכו"ם, ולא אמר להם כלום, וכשסיפר לר' יוחנן אמר לו שיש להכריז על בניהם שהם ממזרים וינם יין נסך, והתורמוס אסור משום בישול עכו"ם, ור' יוחנן לשיטתו שגר נחשב רק אחר מילה וטבילה, וקודם טבילה הוא גוי גמור ועכו"ם הבא על בת ישראל לר' יוחנן הולד ממזר, והחמיר על ינם כיון נסך כמו שאומרים לנזיר סובב את הכרם ואל תתקרב אליו, והחמיר בתורמוס משום

בישול עכו"ם שאינן בני תורה, ומשמע שלבני תורה אין איסור בתורמוס, ולכאורה רב שמואל בר יצחק אמר בשם רב שדבר שנאכל חי אין בו איסור בישול עכו"ם, ומשמע שאם אינו נאכל חי יש בו איסור ותורמוס אינו נאכל חי, יש לומר שר' יוחנן סובר כמו הלשון השניה שאמרו בשם רב שמה שלא עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו איסור, ותורמוס לא עולה על שולחן מלכים.

לר"א גר שמל ולא טבל הוא גר, שמצאנו שאבותינו נחשבו לגרים ללא טבילה, ואם טבל ולא מל, לר' יהושע הוא גר שמצאנו שאמותינו התגירו רק בטבילה, ולחכמים אינו גר עד שימול ויטבול, ולכאורה קשה שר' יהושע ילמד מהאבות ור"א ילמד מהאמהות, ואין לומר שהסיבה היא שלא לומדים מה שאפשר ממה שאי אפשר, שהרי ר"א עצמו לומד אפשר משאי אפשר שהוא אומר שפסח דורות בא רק מחולין ולומדים מפסח מצרים שהיה רק חולין, והקשה ר"ע וכי לומדים אפשר משאי אפשר, אמר ר"א אף שאי אפשר זה ראייה גדולה ולומדים ממנה **עמוד ב** וא"כ בטבל ולא מל לכו"ע מועיל, ונחלקו במל ולא טבל, שר"א למד מהאבות ור' יהושע סבר שגם בהם היה טבילה, ואין לומר שזה נלמד מהפסוק **לך אל העם וקדשתם וכבסו שמלותם** ונלמד שאם מקום שלא טעון כיבוס טעון טבילה ק"ו שכשטעון כיבוס יש טבילה, שיש לדחות ששם היה לנקיות בעלמא, אלא יש ללמוד מהפסוק **ויקה משה את הדם ויזרוק על העם** ויש קבלה שאין הזאה ללא טבילה, ור' יהושע למד טבילה באמהות מסברא שאין להם משהו אחר להכנס בו תחת כנפי השכינה.

ר' יוחנן פסק שאין גרות ללא מילה וטבילה, ולכאורה מה צריך לפסוק כרבים במקום יחידים, אך יש לומר שחכמים זה כדעת ר' יוסי שכתוב בברייתא שלר' יהודה אם בא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילים אותו וזה מספיק, ור' יוסי סובר שאין מטבילים שמא לא מל לשם גירות, לכן לר' יהודה מטבילים גר בשבת ולר' יוסי אין מטבילים, ולכאורה זה פשוט שאם לר' יהודה מספיק דבר אחד מה החידוש בכך שמטבילים בשבת, ויש לומר שהיינו אומרים שהטבילה היא העיקר, וא"כ לא יטבול בשבת שזה נראה כמתקן גברא קמ"ל שלר' יהודה מספיק דבר אחד, ומה שהברייתא ממשיכה שלר' יוסי לא טובל בשבת שהיינו אומרים שלר' יוסי המילה היא העיקר ואם כבר היתה מילה לפנינו יוכל לטבול בשבת, קמ"ל שר' יוסי מצריך ב' דברים.

רבה אומר שהיה מעשה אצל ר' חייא בר רבי, ולרב יוסף המעשה היה אצל ר' אושעיא בן רבי, ורב ספרא אומר שזה היה אצל ר' אושעיא בר' חייא שבא לפניו גר שמל ולא טבל ואמר לו שיחכה עד מחר ויטבילוהו, ויש בזה ג' חידושים, שגר צריך ג' וצריך מילה וטבילה, ולא מטבילים גר בלילה, ואין ללמוד גם שצריך מומחים כי יתכן שהם היו שם במקרה.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שגר צריך ג' שכתוב בו **משפט**.

מי שבא ואמר גר אני אין לומר שיקבלוהו כי כתוב **אתך** שהוא מוחזק לך, ואם הביא עדים מועיל שכתוב **וכי יגור אתכם גר בארצכם**,

דף מז וכל זה בארץ, ובחול"ל לומדים מאתך בכל מקום שאתך, ומה שכתוב **בארצכם** לר' יהודה הוא ללמד שרק בארץ צריך להביא ראיה, ולחכמים גם בחול"ל צריך להביא ראיה, ולכאורה אין צורך לפסוק שהמביא עדים מועיל, ורב ששת אומר שהפסוק מחדש שאף שהם אומרים ששמעו שהוא התגייר בב"ד פלוני והיינו אומרים שלא נקבל מהם קמ"ל שמקבלים, ומה שלומדים מאתך גם לחול"ל אף שלמדו מזה שצריך שיהיה מוחזק לך, אחד ניתן ללמוד מעמך, ולחכמים מה שכתוב **בארצכם** הוא ללמד שמקבלים גרים בארץ ולא חששו שהם רוצים בגלל טובת הארץ, ואף שאין טובה בזמן הזה אך יש לקט שכחה ופאה, וקמ"ל שמקבלים גם בארץ, ר' יוחנן פסק כחכמים, ולכאורה זה פשוט שהלכה כרבים לגבי יחיד אך היה מקום לומר שנפסוק כר' יהודה כי הפסוק מסייע לו, קמ"ל שלא.

ר' יהודה למד מהפסוק ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו שרק בב"ד חלה הגירות ואם התגייר לבד אינו גירות, והיה מעשה שאחד בא ואמר התגיירתי ביני לבין עצמי, אמר לו ר' יהודה יש לך עדים אמר לו לא, שאל אותו יש לך בנים, אמר לו שכן, אמר ר'

יהודה שהוא נאמן לפסול את עצמו אך לא את בניו, ואף שר' יהודה למד מיכיר יכירו שאדם נאמן לומר על בנו שהוא בכור, וכן אדם נאמן לומר על בנו שהוא בן גרושה וחלוצה, ולחכמים אינו נאמן לפסול את בנו, ור"נ בר יצחק מבאר שר' יהודה אמר לו לדברך אתה עכו"ם ואינך נאמן להעיד על בניך, ורבינא אומר שר' יהודה שאל אותו יש לך בני בניו אמר לו שכן, אמר לו ר' יהודה נאמן אתה לפסול בניך ולא בני בניך, וכמו ששינונו בברייתא שאדם נאמן על בנו קטן ולא בנו גדול, ור' יוחנן ביאר שאין הכוונה קטן ממש וגדול ממש אלא אם יש לו בנים הוא גדול ואם לא הוא קטן, והלכה כר"נ בר יצחק ואף שיש ברייתא כרבינא, אך זה רק לענין יכיר ולגבי גר אינו נאמן שאין עדות לעכו"ם.

שנו בברייתא שגר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה ראית להתגייר הרי ישראל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומטורפים ויסורים באים עליהם, אם אומר יודע אני והלואי שאהיה ראוי לכך מקבלים אותו מיד ומודיעים לו מקצת מצוות קלות וחמורות, ומודיעים לו עוון לקט שכחה ופאה ומעשר עני ומודיעים לו עונש של מצוות, ואומרים לו דע לך שעד שלא באת למדה זו אינך חייב כרת אם אכלת חלב ואינך חייב סקילה אם חללת שבת, ועכשיו חייב אתה כרת בחלב וסקילה בחילול שבת, וכמו שמודיעים לו העונש מודיעים לו גם את מתן שכרן של מצוות, שהעוה"ב הוא רק לצדיקים וישראל בזמן הזה **עמוד ב** לא מקבלים לא רוב טובה ולא רוב פורענות, ולא מרבים עליו ולא מדקדקים עליו, וכשקיבל מלים אותו מיד ואם נשאר ציצין המעכבים את המילה מלים אותו שוב, ואחר שנתרפא טובלים אותו מיד, וב' ת"ח עומדים על גביו ומודיעים לו מקצת מצוות קלות ומקצת חמורות, ואחר שטבל ועלה הוא כישראל לגמרי, ואשה שבאה להתגייר נשים מושיבות אותה במים עד צוארה, וב' ת"ח עומדים מבחוץ ומודיעים לה מקצת מצוות קלות וחמורות, וזה בין בגר בין בעבד משוחרר, והם טובלים במקום שנדה טובלת ומה שחוצץ בטבילה חוצץ גם בגר ועבד משוחרר ונדה.

מה שמודיעים לגר המצוות כשבא להתגייר כדי שיפרוש כמו שאמר ר' חלבו שגרים קשים לישראל כספחת, שכתוב **ונלזה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב**.

מודיעים עוון לקט שכחה ופאה, ר' יוחנן מבאר שעכו"ם נהרג על פחות משהו פרוטה ולא ניתן להשבון והגר לא יאמר שהעניים הם גזלנים.

לא מרבים על הגר, ר"א אומר שכתוב אצל רות **ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה**, ובתחילה אמרה נעמי אסור לנו תחום שבת, אמרה רות **באשר תלכי אלך**, אמרה נעמי על יחוד, אמרה רות **באשר תלוני אלון**, אמרה נעמי אנו מצווים על תרי"ג מצוות אמרה רות **עמך עמי**, אמרה נעמי אסור לנו עבודת כוכבים, אמרה רות **אלוקיך אלוקי**, אמרה נעמי יש ד' מיתות לב"ד, אמרה רות **באשר תמותי אמות**, אמרה נעמי יש לב"ד ב' קבורות אמרה רות **ושם אקבר**, ואז היא חדלה לדבר אליה.

אם קיבל אחר הודעת המצוות מלים אותו מיד שלא להשהות את המצוה.

ציצים המעכבים את המילה היינו בשר שחופה את רוב העטרה וזה מעכב אותו מאכילת תרומה, ור' ירמיה בר אבא מבאר בשם רב שזה בשר החופה רוב גובהה של עטרה.

אם לא התרפא לא יטבול שהמים מכבידים את חולי המכה.

בברייתא כתוב שני ת"ח ולר' יוחנן שצריך ג' יש לגרוס בברייתא ג' ת"ח.

טבל הוא כישראל לכל דבריו שאם חזר בו, וקידש בת ישראל זה חל והוא נקרא ישראל מומר.

הברייתא משהו גר לעבד משוחרר, ולכאורה זה לענין קבלת מצוות, אך ישנה ברייתא שעבד משוחרר אינו צריך קבלת מצוות, ורב ששת אומר שנחלקו בזה ר"ש בן אלעזר ורבנן לענין אשת יפת תאר, שלת"ק **ובכתה** נאמר כשלא קבלה עליה ואם קבלה עליה מותר בה מיד, ור"ש בן אלעזר אומר שאף אם לא קבלה עליה יכול לכפות ולהטבילה לשם שפחות, ואח"כ יטבילה לשם שחרור וישחרר אותה,